

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Význam Operace Fortitude pro úspěch operace
Overlord**

Antonín Hřivna

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Význam operace Fortitude pro úspěch operace

Overlord

Antonín Hřivna

Vedoucí práce:

PhDr. Roman Kodet, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, prosinec 2019

.....

Děkuji PhDr. Romanu Kodetovi, Ph.D. za cenné rady, odborné připomínky a vedení práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Analýza strategické situace v Evropě v letech 1943–1944.....	4
3. Přípravy vylodění.....	6
4. Zpravodajství	11
5. Operace Fortitude	15
5.1 Fortitude North	19
5.2 Fortitude South	22
6. Hodnocení operace Fortitude.....	30
7. Závěr	34
8. Seznam použité literatury	36
9. Resumé.....	38

1. Úvod

Předkládaná bakalářská práce se zabývá pravděpodobně nejkompexnější a nejrozsáhlejší diverzní operací, jež byla provedena během druhé světové války. Klamná akce nesoucí kódové označení *Fortitude*, proběhla mezi únorem a srpnem roku 1944 a jejím hlavním úkolem bylo především znemožnit Němcům přesně určit místo a čas nadcházejícího spojeneckého vyloďení. *Fortitude* byla součástí větší krycí operace *Bodyguard* a měla prostřednictvím dvojitych agentů, rádiového a fyzického klamu přesvědčit německé vrchní velení, že ke spojenecké invazi dojde v Norsku a v oblasti Pas de Calais. Za tímto účelem byla operace následně rozdělena na dvě části – na *Fortitude North* a *Fortitude South*.

Primárním cílem této práce je popsat průběh celé operace, zhodnotit, jestli byla úspěšná a proč. Dále autor objasní, jaký význam měla pro operaci *Overlord* a současně autor uvede celkový vztah mezi těmito operacemi a pokusí se analyzovat, zda a do jaké míry *Fortitude* usnadnila průběh operace *Overlord*.

Proto je práce je rozdělena do pěti kapitol, přičemž čtvrtá kapitola je rozdělena ještě na dvě podkapitoly. V první kapitole se autor zaměřil na analýzu strategické situace v Evropě v letech 1943–1944, kde popisuje především zvrát na východní frontě, vyloďení spojeneckých vojsk na Sicílii a dále pak jejich invazi na Apeninský poloostrov. Rovněž autor neopomněl ani konferenci v Teheránu, kde Velká trojka řešila rozhodující otázky týkající se hlavně Starého kontinentu. Klíčovým tématem bylo zcela jistě otevření druhé fronty v Evropě, na což se blíže autor zaměřil ve druhé kapitole. Autor se snažil nastínit tlak, který Sovětský svaz vyvíjel v průběhu let 1941–1944 nejprve na Velkou Británii a později i na Spojené státy Americké, kdy SSSR požadoval, aby byla západní fronta otevřena co nejdříve. Dále se autor pokusil přiblížit problémy doprovázející plánování invaze. Ať už to byl nedostatek vyloďovacích plavidel nebo střet koncepcí Roosevelta a Churchilla, tedy americké vize rozhodného úderu proti Německu (jež by vedl přes Francii) a britské představy operací ve Středozeří a na Balkáně. Zbytek kapitoly je pak věnováno plánování samotného vyloďení a uspořádání velitelské struktury, což vyvrcholilo v prosinci roku 1943, kdy byl vrchním velitelem spojeneckých expedičních sil jmenován generál Dwight Eisenhower. Třetí kapitola je zaměřená na souboj německých a britských zpravodajských služeb. Autor shrnul hlavní problémy německého zpravodajství a zároveň poukázal na příčiny pozdější spojenecké zpravodajské převahy. Další část třetí kapitoly se posléze věnuje operaci *Bodyguard*,

kde jsou vysvětleny hlavní cíle jednotlivých klamných operací, jež tvořily plán této zastřešující klamné kampaně. Kapitulu pak autor ukončil operací *Fortitude*, přičemž zde shrnul, jak byla koncipovaná a dále vysvětlil cíle jednotlivých fází této diverzní akce.

V předposlední kapitole se následně autor stručně zmínil o plánování *Fortitude* a dále uvedl nejdůležitější složky, které se nejvíce podílely na provedení této klamné operace. Po té autor chronologicky popisuje samotný průběh celé akce. Autor se zaměřil na analýzu rádiového a fyzického klamu. Zároveň porovnal míru využití a důležitost těchto dvou nástrojů pro *Fortitude North* a *South*. Posléze autor vylíčil fungování dvojitých agentů a tzv. systému *Double Cross*, který byl nepochybně nejdůležitějším prostředkem britských zpravodajských služeb, jež byl použit ke klamání německého vrchního velení. Krátce se zmínil i o pozadí agentů, kteří se hráli ústřední roli při *Fortitude*, přičemž se zaměřil na jejich minulost a dále popsal, jak se každý z nich k práci dvojitého agenta dostal.

Dále již autor analyzoval průběh nejprve operace *Fortitude North* a poté *Fortitude South*. Znovu uvedl hlavní cíle obou operací a následně se zabýval především klamnými zprávami, které dvojití agenti předávali Němcům. Autor vysvětluje, čeho se primárně falešné informace poslané německým tajným službám týkaly a současně popisuje jakým způsobem byly Němcům zasílány. V rámci *Fortitude South* uvedl i přesné znění nejdůležitějších hlášení Juana Pujola.

V poslední kapitole pak autor hodnotí celou operaci. Zvláště analyzuje důsledky *Fortitude North* a *South*, přičemž u hodnocení *Fortitude North* autor uvedl i názory některých důstojníků, kteří se na operaci podíleli. Následně skrze německý úhel pohledu pospal důsledky operace *Fortitude South*.

Primárním zdrojem první kapitoly byla kniha *Evropa ve válce: 1939-1945 žádné jednoduché vítězství* od Normana Daviese, díky které si autor udělal potřebnou představu především o bojích na východní frontě. Dále autorovi s první kapitolou pomohla práce *Druhá světová válka* od Vladimíra Nálevky, která je sice dost přehledová, nicméně pro stručný nástin strategické situace se ukázala být víc než vhodná. Rovněž bylo použito k vypracování první části dílo *Invaze* od Miloše Hubáčka, které pomohlo autorovi udělat si představu o náročných přípravách vylovení a následné o samotné invazi. Totéž lze říci i o celkem obsáhlé knize *Vítězství přichází z moře* od Ivana Hrbka a Jaroslava Hrbka, bez které by se druhá kapitola také nemohla obejít.

Zbývající literatura byla použita především ke studiu operace *Fortitude* a k analýze činnosti jednotlivých agentů, přičemž všechny byly v anglickém jazyce.

Hlavním zdrojem v této části bylo dílo od Joshuy Levina, nesoucí název: *Operation Fortitude: the Story of the Spy Operation that Saved D-Day*. Levine zde dal dohromady všechna fakta o operaci *Fortitude* a velmi detailně odhalil, jak tato diverzní akce proběhla a zhodnotil jaký měla účinek. Podobně se dané problematice věnuje i Marry Barbier ve své knize *D-day Deception: Operation Fortitude and the Normandy Invasion*. Autor nemůže opomenout ani knihu *Fortitude, the D-Day Deception Plan* od podplukovníka Rogera Hesketha, který se na operaci *Fortitude* dokonce podílel (byl členem speciálního oddělení Ops B). Svě dílo původně napsal na konci války jako interní hlášení britské kontrarozvědky a odtajněno bylo až později. Je tedy jasné, že autorovi poskytla velmi zajímavý pohled na celou diverzní akci. Neméně významnou pro tuto práci pak bylo dílo *Hoodwinking Hitler: The Normandy Deception* od Williama Breuera, které společně s ostatními nezmíněnými publikacemi doplnilo a upřesnilo některé informace (například o fyzickém klamu, který se uskutečnil v rámci *Fortitude South*).

V neposlední řadě pak autorovi dobře posloužila kniha *GARBO: The Spy Who Saved D-Day* od Tomase Harrise, která jak název napovídá, se zabývá vskutku zajímavým životem agenta Juana Pujola alias Garba a jeho rolí v operaci *Fortitude*. Poslední kapitolu pak autorovi velmi usnadnila především publikace *Strategic Deception: Operation Fortitude* od Michaela Donovana, který ve své knize moc pěkně celou akci shrnul.

2. Analýza strategické situace v Evropě v letech 1943–1944

V roce 1943 se odehrálo mnoho klíčových událostí nejen v Evropě, ale také v severní Africe či v Pacifiku. Období mezi lety 1943–1944, tedy od vítězství Rudé armády u Stalingradu až po vylovení v Normandii tvořilo několik rozhodujících momentů, jež přispěly k porážce Německa.

Počátkem roku 1943 porazili Sověti německou 6. armádu u Stalingradu a de facto zastavili německé tažení na východ a zároveň dokázali, že Wehrmacht lze porazit. Následně byla zahájena mohutná ruská protiofenziva, které Němci nedokázali vzdorovat a museli ustoupit po celé délce jižní části východní fronty.¹ Sovětům se podařilo zatlačit Němce 500 kilometrů zpět. V březnu 1943 se fronta ustálila na čáře Mcensk, Maloarchangelsk, Sevsk, Rylsk, Sumy, Belgorod a řeka Severní Donec.² Mezi 5. červencem a 23. srpnem roku 1943 se odehrála bitva v Kurském oblouku, po níž Němci definitivně ztratili strategickou iniciativu. V srpnu dobyla Rudá armáda Smolensk a Doněckou pánev a v září levobřežní Ukrajinu.³

Ve stejné době, kdy probíhala bitva u Kurska, začala operace Husky. Spojenecké obojživelné síly se vylodily z Afriky na Sicílii.⁴ Dne 22. července bylo dobyt Palermo a 8. srpna už měli Spojenci pod kontrolou celý ostrov. V září pak následovalo spojenecké vylodění v Kalábrii a Salernu. Němci však měli v Itálii osmnáct divízií, které kladly velmi silný odpor a Spojencům značně ztížily postup na Řím, který získali až 4. června 1944 (k Alpám se dostali až o rok později). Nejslabší článek Osy tak byl z války vyřazen a Spojenci nyní získali na všech bojištích strategickou iniciativu.⁵

Na sklonku listopadu roku 1943 se konala v Teheránu jedna z nejdůležitějších válečných konferencí. Na tomto „summitu“, jenž nesl krycí jméno „Euréka“, se sešli nejvyšší představitelé USA, Velké Británie a SSSR. Šlo o první setkání Velké trojky, tedy Franklina Roosevelta, Winstona Churchilla a Josifa Stalina. Nejzásadnějším tématem konference, byla otázka otevření západní fronty. Churchill se držel koncepce periferních operací v jihovýchodní Evropě, která neměla příliš velké sympatie mezi sovětskými představiteli: „*Podle nich je Balkán daleko od srdce Německa a jediná přímá cesta k němu vede přes Francii.*“⁶ Roosevelt mimo jiné detailně popsal situaci v Tichomoří a následně se vyjádřil k otázce vylodění neboť: „*Se chtěl původně vyhnout*

¹ DAVIES, Norman, *Evropa ve válce: 1939-1945: žádné jednoduché vítězství*, Praha 2007, s. 118.

² NÁLEVKÁ, Vladimír, *Druhá světová válka*, Praha 2003, s. 151.

³ Tamtéž, s. 155.

⁴ DAVIES, s. 121.

⁵ HRBEK, Jaroslav, HRBEK, Ivan, *Vítězství přichází z moře*, Praha 1999, s. 10.

⁶ HUBÁČEK, Miloš, *Invaze*, Praha 1984, s. 87.

určení konkrétního termínu a vymezení rozsahu operací v západní Evropě, nakonec podpořil sovětské stanovisko a konference přijala závazné rozhodnutí o překročení průlivu La Manche v květnu 1944.⁷ Souběžně s tímto datem pak měli Sověti zahájit masivní ofenzivu na východní frontě, aby Němci nemohli přesunout své jednotky na západ. Zároveň Stalin západním Spojencům slíbil, že jakmile skončí boje v Evropě, použije všechny dostupné síly proti Japonsku, čímž uklidnil Američany, kteří se obávali, že se válka v Pacifiku protáhne na delší dobu a přinese těžké ztráty.⁸ Roosevelt mohl zároveň uvolnit některé své síly z Tichomoří ve prospěch *Overlordu*.⁹

V Teheránu dále probíhaly diskuze na téma poválečného uspořádání Evropy. Především se řešilo, jak naložit s Polskem. Exilová vláda chtěla, aby byl polský stát obnoven, což SSSR rozhodně odmítl. Nakonec bylo dohodnuto, že se Polsko bude rozkládat mezi tzv. Curzonovou linii a řekou Odrou a dále s k němu připojí Východní Prusko a Oppelnská provincie.¹⁰ Znamenalo to však popření litery Atlantické charty, která hovořila o tom, že se nesmí za války provádět územní změny bez souhlasu dotyčného lidu. Toto porušení se před veřejností zatajilo.

Stalin mohl být s výsledky konference velmi spokojen. Když se řešila východní fronta, tak nikdo nevznášel žádné jemu nepříjemné otázky týkající se sfér vlivu, pravidel politického chování nebo dělení kořisti.¹¹ Rovněž se konečně vyřešila otázka otevření západní fronty a stanovil se závazný termín pro spojeneckou invazi. Půl roku po konferenci v Teheránu se Spojenci soustředili především na vylodění v Normandii, kterému předcházely roky náročného plánování a příprav.

---

⁷ NÁLEVKA, s. 161.

⁸ HUBÁČEK, s. 88.

⁹ Tamtéž, s. 88.

¹⁰ NÁLEVKA, s. 162.

¹¹ DAVIES, s. 189.

3. Přípravy vyloďení

V létě roku 1940 byla Velká Británie ve válce úplně sama, jelikož Spojené státy ještě nevstoupily aktivně do války. Již dva měsíce po Dunkirku nechal Churchill vytvořit Velitelství kombinovaných operací (*Combined Operations Command*). Do čela byl dosazen expert na obojživelné operace z první světové války admirál Roger Keyes.¹² Velitelství kombinovaných operací mělo za úkol cvičit vojáky a zajistit výstroj a výzbroj k nájezdům na nepřítel obsazené pobřeží.¹³ O nějakém velkém vyloďení ovšem nemohla Velká Británie ještě uvažovat, protože na to zkrátka neměla dostatek mužů ani vojenského materiálu. Již citovaný Miloš Hubáček v díle *Invaze* nastínil, jak zhruba Britové o plánování vyloďení uvažovali: „*Veškeré plány musely být podřízeny jednoduchým výpočtům: jaké síly může Británie vyložit na druhé straně La Manche, jak je může rozšířit a jaké síly proti nim může postavit protivník.*“¹⁴ Sečteno, potvrzeno Velká Británie nemohla podniknout invazi, dokud větší část německé armády nebude zaměstnána jinde, dokud Britové nebudou podpořeni jiným státem a dokud nebudou německé ponorky vytlačeny z Atlantiku a nebude zajištěn západoevropský vzdušný prostor.¹⁵

Dne 22. června 1941 byl Němci napaden SSSR a osamocená Velká Británie tak získala cenného spojence. Už 18. července 1941 Stalin požadoval otevření druhé fronty v západní Evropě a naléhal na Brity, aby provedli invazi co nejdříve.¹⁶ Panovaly obavy, že pokud Britové včas neprovedou nějakou ofenzivní akci, bude to mít pro ruskou frontu vážné důsledky.¹⁷ Churchill Stalina ujišťoval, že Británie se již zabývá přípravami vyloďení, ovšem na jeho uskutečnění ještě zdaleka nemá dostatek sil. Otázka otevření západní fronty se tak stala velmi citlivým tématem. SSSR po celé tři roky tlačil nejprve na Brity a později i na USA, aby bylo vyloďení provedeno, co možná nejdříve. Stalin ani jeho maršálové si vůbec neuvědomovali náročnost vyloďení, což dokládá i Vorošilovův výrok na konferenci v Teheránu, kdy přirovnal invazi přes La Manche k překročení širší řeky.¹⁸

Už před vstupem USA do války se 27. března 1941 američtí a britští představitelé usnesli na tom, že se Spojenci nejprve vypořádají s Německem, které pro

---

¹² HUBÁČEK, s. 30.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ EISENHOWER, Dwight, *Invaze do Evropy*, Praha 1994, s. 59.

¹⁸ HRBEK, s. 29.

ně představovalo silnějšího a nebezpečnějšího protivníka než Japonsko.¹⁹ Dne 9. srpna 1941 pak proběhlo britsko-americké setkání v zátocě Placentia, kde Churchill s Rooseveltem podepsali Atlantickou chartu. Současně zde padla první zmínka o možnosti vylodění ve Francii.²⁰ Otázku nadnesli britští náčelníci štábu, ovšem Američané o tom zatím jednat nechtěli a dali jasně najevo, že dokud USA nejsou ve válečném stavu s Německem, nemohou se takovými významnými problémy zabývat.²¹ Dne 7. prosince 1941 Japonci zaútočili na Pearl Harbor, hlavní základnu tichomořského loďstva USA. Následující den Spojené státy vyhlásily Japonsku válku a od 11. prosince byly USA ve válečném stavu i s Německem. Britové se domnívali, že Američané přehodnotí své priority a budou se nejprve chtít vypořádat s Japonskem.

Tyto obavy o změně kurzu Američanů byly vyvráceny na konferenci ve Washingtonu, konané na konci prosince roku 1941. Na tomto jednání, které neslo krycí jméno Arcadia, se sešli Roosevelt s Churchillem, aby učinili rozhodnutí dalekosáhlého významu. Byl vytvořen Spojený výbor náčelníků štábu ozbrojených sil Spojených států a Velké Británie (*Combined Chiefs of Staff*), který měl řídit spojenecké válečné úsilí a zároveň sloužil jako poradní orgán pro Churchilla a Roosevelta.²² Dále byla na konferenci Velká Británie ujistěna, že válečné úsilí USA bude nejprve zaměřeno proti Německu. Mnoho vlivných politiků a vojenských představitelů ve Spojených státech však vidělo větší nebezpečí v císařském Japonsku.²³ Například velitel amerického vojenského námořnictva admirál Ernest King a americký velitel v jihozápadní oblasti Tichého oceánu Douglas MacArthur byli odpůrci koncepce „napřed Hitler.“²⁴ Naopak Roosevelt a náčelník štábu americké armády generál George Marshall se obávali přílišného vzrůstu moci Německa v Evropě, a tak požadovali, aby USA zasáhly proti Německu již v roce 1942. Na rozdíl od Britů chtěli Američané provést silný úder v severozápadní Evropě a dosáhnout rychlého vítězství. Velká Británie naopak dávala přednost operacím ve Středozeří a přes La Manche hodlala udeřit teprve, až bude německá armáda dostatečně oslabena a úspěch invaze bude zaručen. Nakonec USA souhlasily, že nejprve bude provedena výsadková operace v Severní Africe, odkud

---

¹⁹ HRBEK, s. 28.

²⁰ HUBÁČEK, s. 33.

²¹ Tamtéž.

²² McNEILL, William, *America, Britain and Russia: Their cooperation and conflict 1941–1946*, New York 1953, s. 90.

²³ HUBÁČEK, s. 37.

²⁴ Tamtéž.

budou Spojenci pokračovat dále do Tripolska.²⁵ Další vývoj událostí v Tichomoří ovšem Spojence donutil začátkem roku 1942 dohodnuté plány přehodnotit.²⁶ Především to byli Britové, kdo se obával, že Japonci prorazí do Indického oceánu a chtěli se tedy logicky soustředit nejprve na jejich zastavení. Spojené státy sice nepodceňovaly japonskou hrozbu, přesto se dále zabývaly plánováním vyloďení v Evropě. Nejprve bylo třeba vyřešit otázku kde a z jakého směru spojenecké síly na Němce udeří. Bylo navrhováno mnoho alternativních řešení (například se uvažovalo o poslání amerických sil na východní frontu, útoku přes Norsko nebo Portugalsko, Španělsko a z oblastí Středomoří).²⁷ Nakonec se Operační oddělení generálního štábu americké armády shodlo na koncepci využití Velké Británie jako nástupiště k útoku na Starý kontinent přes La Manche.

Dne 2. dubna 1942 vydal náčelník generálního štábu pozemních vojsk Marshall memorandum, ve kterém zformuloval základní zásady strategie proti Německu. Shrnul jí do tří operací: 1. operace *Bolero* - přesun materiálu a vojska na britské ostrovy. 2. operace *Sledgehammer* - provést útok ještě v roce 1942, bude-li to nutné. 3. operace *Roundup* - příprava samotného vyloďení ve Francii a dále vybudování předmostí a proniknutí do vnitrozemí.²⁸ S operací *Roundup* Britové neměli žádný problém, ovšem operaci *Sledgehammer* jednoznačně odmítali. Podle nich nebylo možné uskutečnit vyloďení již roce 1942. Argumentovali především nedostatkem válečného materiálu. Ani po několika jednáních se Američanům nepodařilo Brity přesvědčit, že operace *Sledgehammer* je proveditelná. Nakonec se Spojenci dohodli na operaci *Torch*, tedy na vyloďení v severozápadní Africe. Dne 10. srpna 1942 pak Churchill odcestoval do Moskvy, kde Sověty seznámil s plány operace *Torch* a dal jasně najevo, že druhá fronta v roce 1942 otevřena nebude.²⁹ Stalin byl zklamán, a proto dále naléhal, aby bylo vyloďení v západní Evropě provedeno co nejdříve.

Dne 19. srpna 1942 provedli Britové nájezd na francouzský přístav Dieppe. Primárním úkolem bylo prověřit sílu německé obrany a zároveň otestovat spojeneckou taktiku pro provedení větší výsadkové operace. Spojenci měli na den obsadit přístav a následně se stáhnout zpět do Anglie. Celá operace skončila totální katastrofou. Spojenci zde utrpěli vážné ztráty a z nájezdu na Dieppe se tak stala pouze velmi draze zaplacená

---

²⁵ POWASKI, Ronald, *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901–1950*, Westport 1991, s. 112.

²⁶ HUBÁČEK, s. 38.

²⁷ Tamtéž, s. 39.

²⁸ Tamtéž, s. 40.

²⁹ Tamtéž, s. 51.

zkušenost.³⁰ Operace *Jubilee* (jak se označil nájezd na Dieppe) rovněž dokázala, že provést úspěšné vylodění v západní Evropě okupované Němci, nejsou zatím Spojenci schopni.

Ještě před porážkou u Dieppe dostali v dubnu 1942 námořní kapitán Mountbatten a velitel britské armády na domácím teritoriu generál Bernard Paget za úkol, začít plánovat operaci *Roundup*.³¹ Nejzásadnější byla volba místa budoucí invaze. Po delším rozboru byl výběr omezen na dvě možné pozice, Normandii a Pas de Calais. Generál Paget byl zastáncem vylodění v Pas de Calais, které bylo nejbližší, tudíž by bylo zaručeno maximální letecké krytí ze základen v jižní Anglii a následný postup na Německo by byl veden nejkratší cestou.³² To samozřejmě věděli i Němci a Pas de Calais velmi dobře opevnili. Další nevýhodou této oblasti byly velmi malé přístavy, které nevyhovovaly potřebám invazní armády. Generál Mountbatten s výběrem Pas de Calais nesouhlasil a za vhodnější místo k vylodění považoval Normandii a Bretaň, kde se nacházely velkokapacitní přístavy Brest a Cherbourg.³³ Podobné neshody a spory britských velitelů způsobily, že na jaře 1943 stále nebyl vypracován ani předběžný plán invaze.³⁴

Další fáze plánování vylodění započala v lednu roce 1943, kdy se na konferenci v Casablance Roosevelt a Churchill dohodli na zahájení prací na plánech invaze do Francie.³⁵ V březnu vznikl britsko-americký tým v čele s britským generálporučíkem Frederickem Morganem. Jeho oficiální titul byl náčelník štábu nejvyššího spojeneckého velitele (*Chief of Staff to the Supreme Allied Commander*). Zanedlouho se nejen pro něj ale i pro celý útvar vžila zkratka COSSAC.³⁶ Zároveň byl změněn i kódový název operace *Roundup* na *Overlord*.³⁷

Za tři měsíce protřídil Morgan se svým štábem obrovské množství nashromážděných informací a vypracoval předběžný plán invaze, který v srpnu roku 1943 předložil Churchill na konferenci britsko-americké aliance v Québecu. Nejvhodnějším místem pro invazi byla zvolena Normandie. Oblast Pas de Calais byla z již zmíněných důvodů definitivně zamítnuta. Ačkoli se jednalo pouze o předběžný plán s celou řadou nedostatků (např.: první invazní vlna byla příliš slabá), tak jej

---

³⁰ SAUNDERS, Tim, *Dieppe: operation Jubilee – Channel ports*, Barnsley 2005, s. 207.

³¹ HRBEK, s. 30.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž, s. 31.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ HUBÁČEK, s. 73.

³⁶ AMBROSE, Stephen, *D-Day June 6 1944*, New York 1995, s. 71.

³⁷ HRBEK, s. 31.

Spojený výbor britských a amerických náčelníků štábu přijal. Na konferenci Trident, která se konala od 12. do 25. května roku 1943, bylo stanoveno předběžné datum invaze na 1. květen 1944, na čemž se následně shodla Velká trojka na své první konferenci v Teheránu v listopadu 1943.³⁸

Koncem roku 1943 se zásadně proměnila spojenecká velitelská struktura. Vrchním velitelem spojeneckých expedičních sil v západní Evropě byl 6. prosince jmenován generál Dwight Eisenhower.³⁹ Na pozice pod ním byli dosazeni především Britové. Velitelem britské 21. skupiny armád, která měla v první fázi vylodění funkci spojenecké skupiny armád (tudíž její velitel byl v podstatě vrchním velitelem pozemních sil v operaci *Overlord*), byl jmenován generál Bernard Montgomery.⁴⁰ Eisenhower odcestoval do Velké Británie s velkým počtem důstojníků ze svého štábu ze Středomoří, kteří utvořili s částí důstojníků COSSAC nový štáb vrchního velitelství spojeneckých expedičních sil (*Supreme Headquarters Allied Expeditionary Forces – SHAEF*).⁴¹ Od prosince tedy Eisenhower s Montgomerym probírali předběžný plán, který vypracoval Morgan se svým štábem. Eisenhower chtěl posílit první invazní vlnu na nejméně 5 divizí a dále bylo nutné rozšířit invazní frontu, která byla podle něj příliš úzká. Přidala se tedy druhá americká invazní pláž (Utah).⁴² Zároveň bylo třeba nasadit více eskortních a výsadkových plavidel, což způsobilo měsíční odložení invaze.⁴³ Současně s operací *Overlord* chtěli ještě Spojenci provést operaci *Anvil* (vylodění v jižní Francii), která však důsledkem změn v plánu *Overlord* byla odložena a výsadková plavidla, která byla původně určena právě pro *Anvil*, mohla být nyní použita pro vylodění v Normandii. Dne 1. února 1944 byl přes různé výhrady revidovaný plán *Overlord* schválen jako výchozí plán Neptun (*Neptune Initial Joint Plan*).⁴⁴ Konečný termín invaze byl stanoven na konec května s tím, že přesné datum měl určit vrchní velitel dle předpovědi počasí. Poté co Spojenci zvítězili v bitvě o Atlantik, čímž zajistili bezpečný přesun amerických vojsk a válečného materiálu do Británie v rámci operace *Bolero* a z předběžného plánu *Overlord* vypracovali detailní plán Neptun, mohli konečně provést operaci, která neměla v dějinách obdoby.⁴⁵

---

³⁸ CHURCHILL, Winston, *The Second World War: Closing the Ring*, Boston 1951, s. 35.

³⁹ AMBROSE, Stephen, *Eisenhower: Soldier, General of the army, President-elect 1890-1952*, New York 1983, s. 275.

⁴⁰ HRBEK, s. 33.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² EISENHOWER, s. 196.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ HRBEK, s. 34.

⁴⁵ Tamtéž, s. 76.

4. Zpravodajství

Klíčovou roli sehrálo během celé druhé světové války spojenecké zpravodajství. Zejména se vyznamenala britská MI 5, jež zabránila jakémukoli pokusu německé rozvědky o infiltraci, která se o ni marně pokoušela již od roku 1938. Jako jednu z příčin neúspěchu německé tajné služby (na britské půdě) lze označit rivalitu mezi jednotlivými zpravodajskými odděleními – tedy Abwehrem, RSHA (*Reich Security Administration*) a FHW (*Fremde Heere West*), které místo aby spolupracovaly, tak si spíše vzájemně konkurovaly.⁴⁶

Jedním z prvních agentů, kterého Abwehr vyslal do Anglie, byl Arthur Owens. Welšan údajně motivovaný penězi a ženami, které Abwehr nabízel, se nechal Němci rekrutovat v roce 1938 a vzápětí byl poslán na Britské ostrovy. Ovšem ihned po svém příjezdu se Owens nahlásil britským úřadům, ale internován byl až po oficiálním vyhlášení války (ve vězení Wandsworth na základě obranného nařízení 18 B).⁴⁷ Mezitím Owens provedl ještě dvě cesty do Německa, přičemž při své druhé návštěvě odcestoval se svou milenkou do Hamburгу za svým kontaktem z Abwehru. Během Owensova pobytu v Hamburгу ho jeho žena, od které byl odloučený, udala jak Abwehru tak později i britské policii. Ovšem ani jedna strana zatím nepodnikla proti Owensovi žádné kroky. Až 23. srpna se ho pokusili Britové zatknout při jeho návratu do Londýna nicméně neúspěšně. Dne 4. srpna se Owens přihlásil britským zpravodajcům a nabídl jim své služby. Místo toho však byl zatčen a poslán do již zmíněného vězení ve Wandsworthu. Britská kontrarozvědka (MI 5) se rozhodla, že Owense využije jako dvojitého agenta. Nic netušící Abwehr vkládal do Owense velkou důvěru a ten se stal kontaktem pro další německé agenty, kteří byli posláni do Británie během roku 1940.⁴⁸ Kromě Owense pozatýkala MI 5 se Scotland Yardem dalších 255 německých agentů, čímž byla dokonale zničena německá zpravodajská síť ve Velké Británii, na které Abwehr celé roky tvrdě pracoval. Některým zadrženým agentům byla nabídnuta možnost dále spolupracovat s Brity.⁴⁹ Většina ji přijala a MI 5 tak získala další dvojité agenty, kteří později pomohli společně s Owensem dopadnout dalších 21 agentů, jež Abwehr poslal na Britské ostrovy v roce 1940.⁵⁰

---

⁴⁶ KAHN, David, *Hitler's Spies*, New York 1978, s. 225.

⁴⁷ HEYWARD, James, *Double agent snow*, London 2013.

⁴⁸ HARRIS, Tomas, *GARBO: The Spy Who Saved D-Day*, Toronto 2004, s. 6.

⁴⁹ BREUER, William, *Hoodwinking Hitler: The Normandy Deception*, Westport 1993, s. 49.

⁵⁰ HINSLEY, Harry, *British Intelligence in the Second World War*, Cambridge 1993, s. 118.

V průběhu následujících let získala MI 5 další dvojité agenty, kteří měli podobnou roli pro Abwehr jako Owens a v podstatě díky tomu chytila každého německého špiona, který byl do Británie poslán. Poté následoval výslech, na jehož základě se rozhodlo, zda bude dotyčný popraven nebo z něj bude další dvojitý agent, pomocí něž pak byly později například Němcům posílány zastaralé nebo úplně vymyšlené zprávy.⁵¹ Aby se udržela důvěra Abwehru, byla některá hlášení pravdivá. Na celý tento program dohlížel zvláštní výbor - tzv. *Double Cross Committee* (také známý jako *XX Committee*), který určoval, jaké informace budou Němcům posílány. Systém *Double Cross*, jak se celému projektu říkalo, později sehrál velmi důležitou roli v operaci *Bodyguard*.

Britské tajné služby tak získaly nad německými jednoznačnou převahu a v prvních letech války se jim podařilo vytvořit zpravodajskou síť dvojitých agentů, o které Němci nevěděli až do konce války. Po roce 1942 už Abwehr žádného agenta do Velké Británie neposlal. Tuto mezeru se snažilo vyplnit Luftwaffe svými průzkumnými lety, které se postupem času konaly také velmi zřídka, jelikož Spojenci pomalu ale jistě získávali kontrolu nad vzdušným prostorem. Navíc se později ukáže, že informace, které Luftwaffe dokázalo získat, byly záměrně podstrčené komisí *Double Cross*.⁵²

Abwehr se tedy musel spoléhat výhradně na zprávy agentů (kteří byli pod kontrolou *Double Cross Committee*) a na rádiový odposlech (*radio intercepts*). Teoreticky si z těchto zachycených hlášení mohlo německé vrchní velení udělat kromě jiného i přibližnou představu o spojeneckých invazních silách. Naneštěstí pro Němce se však jednalo pouze o rádiový klam britské rozvědky, který byl rovněž později Spojenci využit v rámci operace *Fortitude*.

Dalším pomyslným hřebíčkem do rakve německých zpravodajských služeb, byla víra v jejich šifrovací systém, o kterém si myslely, že jej nikdo nikdy neprolomí. Polským vědcům se to však podařilo již v roce 1932. Po vypuknutí války Poláci předali své znalosti Britům, kteří na jejich práci navázali a dokázali (i s pomocí ukořistěné Enigmy z ponorky U 110) šifru rozluštit.⁵³ Mohli tedy číst tajné zprávy německých zpravodajců a ověřit si, zda a na kolik nacisté věří jejich zprávám, které jim Britové poslali prostřednictvím dvojitých agentů. Taková odezva byla pro Spojence pochopitelně velmi cenná a mohli si tak například relativně snadno udržet své dvojité

---

⁵¹ HESKETH, Roger, *Fortitude, the D-Day Deception Plan*, New York 2000, s. 3.

⁵² Tamtéž, s. 4.

⁵³ KOZACUK, Wladuslaw, *Enigma, How the German Machine Cipher Was Broken, and How It Was Read by the Allies in World War Two*, Lanham 1984, s. 272.

agenty věrohodné. Tento tzv. *Closed Loop System* se ukázal být velmi efektivním a stal se nedílnou součástí již zmiňované operace *Bodyguard*.

Operace *Bodyguard* byla pravděpodobně největší diverzní akce, která proběhla během druhé světové války. Tato zastřešující klamná kampaň měla za cíl přesvědčit německé vrchní velení, aby chybně rozmístilo své jednotky v oblastech, kde by Spojencům způsobily nejméně problémů,⁵⁴ respektive aby Němci rozmístili svá vojska v místech, na které Spojenci určitě nezaútočí. Konkrétně v severní Itálii, na Balkáně, v Řecku a Skandinávii. Toho chtěli dosáhnout pomocí různých diverzních akcí, jež tvořily samotný plán *Bodyguard*. Jednalo se o operace s kódovým označením: *Graffham*, *Royal Flush*, *Zeppelin*, *Ironside*, *Vendetta*, *Ferdinand*, *Copperhead* a *Fortitude*.

Graffham byla diplomatická diverzní operace (podpořená další klamnou akcí – *Fortitude North*), jejímž hlavním cílem bylo přesvědčit Němce, že po úspěšném dobytí Norska, umožní neutrální Švédsko Spojencům přístup ke svým letištím a přístavům a výrazně jim tím usnadní následující útok na Dánsko. *Royal Flush* byla rovněž politickou diverzní operací, kdy kromě Švédska Spojence podpoří také Turecko, které mělo sloužit jako nástupní bod pro invazi do Řecku a Španělsko, jež by zase poskytlo Spojencům přístup ke svým přístavům, do kterých by převáželi raněné z nadcházejícího vylodění v jižní Francii.⁵⁵ Na *Royal Flush* navázala klamná operace *Zeppelin*. Spojenci chtěli vyvolat dojem, že mají v úmyslu provést invazi buď na Krétě v Dalmácii či v Řecku. Celá akce by byla dále podpořená sovětským útokem na Bulharsko z Černého moře. Současně byly provedeny diverzní operace *Ironside* a *Vendetta* (přičemž *Vendetta* spadala pod *Zeppelin*), jejichž cílem bylo, aby si Němci mysleli, že dojde k vylodění na jihu Francie (konkrétně v Bordeaux, kde Wehrmacht prováděl protiinvazní cvičení).

Klamná akce s krycím názvem *Ferdinand* měla za cíl přesvědčit Němce, že Spojenci přehodnotili své plány a nyní místo jižní Francie chtějí provést invazi na severozápadním pobřeží Itálie. Spojenci totiž začali skutečně plánovat, že se vylodí na jihu Francie (operace *Anvil*), a logicky tak potřebovali upoutat pozornost Němců jinde.⁵⁶

Předposlední operace *Copperhead*, byla pravděpodobně nejsmělejší krycí akcí v rámci *Bodyguardu*. Diverze se uskutečnila pár dní před *Overlordem* a jejím hlavním

---

⁵⁴ BARBIER, Marry, *D-day Deception: Operation Fortitude and the Normandy Invasion*, Santa Barbara 2007, s. 29.

⁵⁵ CROWDY, Terry, *Deceiving Hitler: Double Cross and Deception in World War II*, Oxford 2008, s. 290.

⁵⁶ HOLT, Thaddeus, *The Deceivers: Allied Military Deception in the Second World War*, New York 2005, s. 620.

cílem bylo vyvolat dojem, že v nejbližší době určitě neproběhne žádná spojenecká invaze přes La Manche. Němci očekávali, že generál Montgomery povede nebo se minimálně bude podílet na velení invazních sil, čehož chtěli Spojenci plně využít. Poslali tedy „Montyho“ dvojníka do Alžírsko přes Gibraltar, kde se objevoval na místech, kde jej mohli spatřit němečtí zpravodajci. Ovšem operace neměla na Němce nějaký významnější dopad.⁵⁷

Patrně nejvýznamnější diverzní akcí, která se uskutečnila v rámci *Bodyguardu*, byla operace *Fortitude*. Primárním cílem této klamné operace, jež neměla v dějinách obdoby, bylo přesvědčit německé vrchní velení, že hlavním spojeneckým záměrem bude provést invazi v Norsku a ve Francii v oblasti Pas de Calais a tím co nejvíce usnadnit nadcházející vyloďení v Normandii (operaci *Overlord*). Kvůli tomu byla *Fortitude* rozdělena na dvě části, tedy na *Fortitude North*, která svými klamnými akcemi měla držet co nejvíc německých jednotek v Norsku a *Fortitude South*, jež měla poutat Němce kolem Pas de Calais. Tyto dvě oblasti rozhodně nebyly vybrány náhodně. Hitler byl totiž přesvědčen, že Norsko a jeho přístavy v Severním moři jsou klíčem k porážce Velké Británie. Pas de Calais bylo vybráno, jelikož bylo nejbližší Britským ostrovům a zároveň odtud vedla nejkratší cesta na Berlín. Část německého vrchního velení proto předpokládala, že invaze proběhne právě v této oblasti a britské tajné služby se snažily jejich přesvědčení upevnit. *Fortitude South* pak byla ještě rozdělena na dvě hlavní části – na fázi před vyloďením a na fázi po vyloďení (označována také jako *Fortitude South II*). Přičemž etapa po Dni D měla za úkol ujistit Němce, že vyloďení v Normandii je pouze diverzní akce, a že skutečná invaze proběhne právě v Pas de Calais.

V první řadě tedy chtěli Spojenci odklonit pozornost Němců od Normandie a donutit je, aby více času věnovali opevňováním oblastí, ve kterých se Spojenci určitě nevyloďí. Rovněž měla pomocí různých návnad snížit ostražitost nepřátel, zatímco Spojenci budou shromažďovat vojska k invazi. V poslední fázi *Fortitude* se spojenečtí zpravodajci snažili držet co nejvíc německých jednotek daleko od Normandie a získat tak pro své právě vyloďené invazní síly více času k zajištění předmostí.⁵⁸

---

⁵⁷ HOLT, s. 811.

⁵⁸ BARBIER, s. 30.

5. Operace Fortitude

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, *Fortitude* (česky odvaha) byla rozsáhlá diverzní operace, přičemž hlavní slovo zde měly britské tajné služby. Nutno dodat, že Američané velmi dobře asistovali a výsledkem byla téměř bezproblémová spolupráce, což bylo na nejdůležitější nutné, aby se tato značně komplexní klamná akce vydařila. Plánovače *Fortitude* skutečně nečekalo nic jednoduchého. Jejich úkolem bylo, aby zamaskovali pohyb dosud největší invazní síly, která kdy byla nashromážděna v historii obojživelných operací. Není divu, že Spojenci strávili více než šest měsíců konstruováním plánu, který se musel několikrát upravovat než ho kombinovaný náčelnický štáb (*Combined Chiefs of Staff*) schválil.⁵⁹

Na projektu od začátku společně pracovali: plukovník John Bevan z *London Controlling Section* (dále už jen LCS), generál sir Frederick Morgan z COSSAC a již mnohokrát zmíněná MI 5. LCS bylo založené 9. října 1941. Toto dítko Winstona Churchilla fungovalo jako poradní orgán pro plánovače diverzních operací na středním východě a v Indii. Zároveň LCS navrhovalo podobně jako v tomto případě diverzní operace pro obojživelné akce.⁶⁰

Dne 8. října 1943 vytvořil John Bevan předběžný plán s názvem *Jael*, který následně předložil Morganovi. Bevanův projekt se skládal ze dvou částí. První fáze, během níž se Spojenci měli pokusit přesvědčit Němce, aby přesunuli své jednotky do oblastí, jež byly dostatečně daleko od Normandie. Tato fáze by skončila, jakmile nepřítel usoudí, že hlavní útok napříč kanálem bude zahájen v roce 1944. V tomto bodě by následně začala druhá část *Jaelu*, jenž by skončila v Den D. S tímto námětem však Morgan nesouhlasil a pokračoval na svém plánu *Torrent* (známý také jako *Appendix Y*), ve kterém se zaměřil pouze na oblast Pas de Calais.⁶¹ Morgan zde nastínil svoji představu o tom, jak by měla diverze probíhat. Už od samého začátku počítal s tím, že bude nutné provést rozsáhlý fyzický klam, který bude následně podpořen klamem rádiovým.

Po konferenci v Teheránu začalo LCS pracovat na přesném krycím plánu pro operaci *Overlord*. LCS vycházelo z Bevanova plánu *Jael*, který v podstatě přepracovalo a dalo mu kódové označení *Bodyguard*,⁶² jehož základní cíle byly popsány v předchozí kapitole. Problémem pro LCS se nyní staly německé jednotky, které byly umístěné

---

⁵⁹ BARBIER, s. 20.

⁶⁰ Tamtéž, s. 27.

⁶¹ Tamtéž, s. 22.

⁶² Tamtéž, s. 28.

v severozápadní Evropě, především ty, jenž se nacházely poblíž Normandie a mohly by tak Spojencům výrazně ztížit invazi. Proto tedy od ledna roku 1944 začalo LCS ve spolupráci s MI 5 pracovat na plánu diverzní akce, která by odvrátila pozornost nepřítele od Normandie. Doufali, že přesvědčí Němce, že k vylovení dojde právě v oblasti Pas de Calais. Výsledkem práce obou oddělení byl plán *Mespot*, jenž byl hotov 1. února, a který již nově zahrnoval diverzní akci také proti Skandinávii. Bevan měl však k akcím vůči Norsku určité výhrady a trval tedy ještě na zařazení již zmíněného diplomatického klamu *Graffham* (jehož byl autorem), čímž by se posílila věrohodnost celého projektu.⁶³

Dne 10. února CSC (*Chiefs of Staff Committee*) *Mespot* schválila a předala ho generálu Eisenhowerovi. Ten s ním však úplně spokojen nebyl a LCS s CSC *Mespot* přepracovaly. Nový plán byl hotov 23. února, a protože se původní název nezamlouval britskému premiérovi, přejmenovala se celá akce na *Fortitude*.⁶⁴

Kromě LCS, CSC a MI 5 se na *Fortitude* podílely i Komise pro zvláštní účely (*Committee of Special Means – CMS*), dále tzv. Ops B, což bylo speciální oddělení Vrchního velitelství spojeneckých expedičních sil a již zmíněná *Double-Cross Committee*. V čele diverzních operací bylo formálně oddělení Ops B, nicméně koordinaci a provedení krycích plánů v Evropě mělo na starost Bevanovo LCS. Nebylo tedy vždy jasné, kdo byl vlastně zodpovědný za klamné akce *Overlordu*.⁶⁵ Ovšem to nijak zásadně nevadilo, jelikož muži v čele jednotlivých sekcí byli schopni velmi dobře spolupracovat (někdy i nad rámec oficiálních struktur) a fungovali jako jeden celek, což bylo nesmírně důležité pro úspěšnost celé akce.⁶⁶ V čele Ops B byl plukovník Noel Wild a podplukovník Roger Hesketh, zatímco LCS velel plukovník John Bevan a podplukovník Ronald Wingate.⁶⁷

Základ operace *Fortitude* tvořil tzv. systém *Double Cross*, který měla na starost speciální komise, dle které se celý program nazýval, tedy *Double Cross Committee*. Začátkem roku 1944 měla tato komise k dispozici celkem 15 dvojíých agentů, ovšem zdaleka ne všichni byli vhodní pro tak náročnou diverzní akci.⁶⁸

---

⁶³ BARBIER, s. 30.

⁶⁴ LEVINE, Joshua, *Operation Fortitude: the Story of the Spy Operation that Saved D-Day*, London 2011, s. 163.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž, s. 172.

Jedním z prvních rekrutovaných dvojitých agentů komisi *Double Cross*, jenž byl později vybrán k účasti na *Fortitude*, byl Dusko Popov. Původně jugoslávský podnikatel byl nejprve v srpnu 1940 najat Abwehrem. Popov však svými sympatiemi tíhnul spíše ke Spojencům, a proto kontaktoval agenty MI 6 na britské ambasádě v Bělehradu a nabídl jim své služby. Následně v prosinci roku 1940 Abwehr poslal Popova do Anglie na obchodní cestu. Po svém příjezdu do Londýna byl okamžitě podroben řadě dlouhých výslechů (podobně jako ostatní agenti Abwehru), jež prováděla MI 5, a na základě kterých se usoudilo, že splňuje všechny podmínky, aby se mohl stát dvojitým agentem. Popova dostal na starost důstojník Bill Matthews, který mu přidělil kódové označení *Tricycle* (Tříkolka).

Další agent, jenž byl zvolen participovat v operaci *Fortitude*, byl polský kapitán Roman Garby-Czerniawski. V roce 1939 Czerniawski odcestoval do Francie, kde vytvořil síť agentů pro polskou rozvědku. Později kontaktoval místního zástupce MI 6 a začal pracovat pro Brity až do listopadu roku 1941, kdy byl zatčen Němci. Po dlouhém mučení ve věznici Fresnes Němci věřili, že přesvědčili Czerniawského, aby přešel na jejich stranu a stal se špiónem Abwehru. Polský důstojník nicméně zůstal věrný Spojencům. Následně byl poslán do Anglie, ale podobně jako Popov se i Czerniawski přihlásil britským zpravodajcům a nabídl se, že bude dělat dvojitého agenta. Komise *Double Cross* nejprve váhala, zda ho přijme, jelikož byl zajat, když pracoval pro MI 6. Obávali se tedy, že nepřítel brzy usoudí, že jim Czerniawski znovu nabídl své služby. Nakonec ale komise přistoupila na jeho nabídku a dala mu přezdívku Brutus.⁶⁹

Pravděpodobně nejdůležitějším dvojitým agentem, který LCS a *Double Cross Committee* vybraly pro *Fortitude*, byl Juan Pujol Garcia, známý jako Garbo. Ve španělské občanské válce bojoval na obou stranách (aniž by vypálil jedinou ránu). Během tohoto konfliktu si postupně vypěstoval nenávist k totalitním systémům obzvlášť k nacismu. Když tedy vypukla v roce 1939 druhá světová válka, měl Pujol velkou motivaci přidat se ke Spojencům a nějakým způsobem přiložit ruku k dílu „*pro dobro lidstva*“, jak sám později uvedl. Rozhodl se tedy kontaktovat britské úřady s tím, že jim nabídl, že bude pro Brity nacisty špehovat. V roce 1941 se Pujol celkem třikrát pokusil spojit s Brity (v Madridu a Lisabonu) a pokaždé byl odmítnut. Jeho to však neodradilo a rozhodl se vzít věci do vlastních rukou. Nechal se rekrutovat německou rozvědkou, s tím že pro ni bude dodávat zpravodajské informace z Velké Británie.

---

⁶⁹ BARBIER, s. 45.

Z počátku Němci váhali, ale nakonec Pujola přijali. Prodělal rychlý kurz ve špionáži a kódování zpráv. Dostal za úkol vybudovat na britské půdě síť agentů, prostřednictvím které by pak dodával Němcům informace. Místo do Anglie se však Pujol přemístil do Lisabonu, kde se znovu pokusil kontaktovat Brity a začal pracovat na síti zcela imaginárních agentů. Zároveň posílal Němcům hlášení, která byla podaná tak přesvědčivě, že se skutečně minimálně na první pohled zdálo, že zprávy jsou zaslány z Londýna. Pujol čerpal z turistického průvodce po Anglii, portugalské knihy „Britská flotila“ a z mapy Velké Británie.⁷⁰ V dubnu roku 1942 znovu kontaktoval Brity a odcestoval do Londýna, kde se setkal se zástupci MI 5, kteří ho podrobili dlouhému výslechu (od 26. dubna do 11. května 1942). Podobně jako jeho předchůdci byl i Pujol přijat do služeb britské tajné služby. MI5 mu udělila přezdívku Garbo a na starost ho dostal španělsky mluvící důstojník Tomás (Tommy) Harris. Pujol měl s Harrisem velmi dobrý vztah, oba byli velmi nadaní a navzájem se dobře doplňovali. Jejich výjimečně skvělá kooperace značně přispěla k pozdějšímu úspěchu operace *Fortitude*.

Pomocí těchto dvojitých agentů byly tedy Němcům posílány zastaralé nebo úplně vymyšlené zprávy, které se i navzájem potvrzovaly a tím se tedy výrazně zvýšila jejich věrohodnost. Nic netušící Němci tak kousek po kousku získávali přehled o falešných záměrech Spojenců. Kdy a jaké hlášení se Abwehru pošlou, určovala *Double Cross Committee*. Aby se zvýšila důvěra Abwehru, byly některé zprávy dokonce pravdivé. Členové komise *Double Cross* tedy museli dávat velmi dobrý pozor, aby podstrčenými zprávami neohrozili skutečné operace Spojenců.⁷¹ Věrohodnost falešných zpráv podpořil také rádiový klam. Britové dokázali pomocí několika radiových operátorů nasimulovat například celou neexistující armádu i s letectvem. Dalším klíčovým nástrojem, jenž sloužil ke klamání nepřítele byl fyzický klam. Zejména v rámci *Fortitude South* sehrál značně důležitou roli. Například: „*Na jihovýchodním anglickém pobřeží byly stavěny falešné tábory a depa, části pláží byly pokrývány betonem a dlažbou, aby vznikl dojem, že v těchto místech budou invazní vojska najíždět na vylodovací plavidla.*“⁷²

---

⁷⁰ LEVINE, s. 116.

⁷¹ HESKETH, s. 30.

⁷² HUBÁČEK, s. 146.

5.1 Fortitude North

Po první světové válce napsal německý admirál Wolfgang Wegener esej, ve které se mimo jiné zmiňuje i o hlavní příčině porážky Německa, kterou dle něj bylo, že nedokázalo kontrolovat Severní moře, jež ovládali Britové. Hitler si Wegenerovu práci přečetl a pravděpodobně proto přikládal Skandinávii takový význam.⁷³ Hlavním cílem *Fortitude North* bylo přesvědčit Hitlera a německé vrchní velení, že Spojenci chtějí provést invazi v Norsku, dobýt jej a následně by přemluvili dosud neutrální Švédsko, aby se přidalo na jejich stranu, čímž by získali přístup k jejich přístavům a letištím, ze kterých by mohli podniknout útok na Dánsko.

Spojenecký „plán“ počítal s vyložením na dvou místech. Prvním by byl Stavanger, přístav na jihozápadě Norska, kde by zaútočily britsko-americké jednotky. Druhým cílem pak bylo město Narvik, na které měli udeřit Britové ve spolupráci se Sovětským svazem.⁷⁴ Do čela falešné spojenecké invazní armády byl jmenován britský generál sir Andrew Thorne, který v minulosti působil jako vojenský vyslanec v Berlíně, tudíž ho Němci dobře znali a zvýšila se tak důvěryhodnost celé akce. Jeho zástupcem byl zvolen britský veterán z první světové války plukovník Macleod. Ačkoli byl Macleod zklamán, že dostal na starost fiktivní armádu namísto reálné, pojal svůj úkol velmi svědomitě a odcestoval z Londýna do Skotska, aby zde mohl utvořit fiktivní 4. armádu, jejíž hlavní stan se nacházel na hradě Edinburgh.⁷⁵

4. armáda byla složena z britského VII. sboru (fiktivní jednotky, jež se nacházely v Dundee), II. sboru (také falešný, byl umístěn v Stirlingu) a z amerického XV. sboru, který byl skutečný a jehož jednotky tvořily druhá, pátá a osmá pěší divize. Americký XV. sbor se v Severním Irsku připravoval na nadcházející invazi do Normandie, ovšem z jejich klamné rádiové komunikace bylo patrné, že prováděly přípravy k útoku na Stavanger. Rovněž se měl úderu na Stavanger účastnit i britský II. sbor (složený ze skutečné 55. a 113. pěší brigády a z fiktivní 58. pěší divize). Nájezd na Narvik měl pak provést společně se Sověty britský VII. sbor. Tento plán byl následně po částech podstrčen Abwehru jak pomocí dvojíých agentů, tak i rádiové komunikace. Dvojíí agenti byli rozmístěni ve Skotsku a Severním Irsku a podávali Němcům hlášení o pohybech 4. armády. Velmi se zde vyznamenal zejména Garbo a jeho síť agentů, z jejichž zpráv si Abwehr mohl udělat ucelenou představu o celé invazi. Rovněž zde sehrál důležitou roli Brutus, který Němcům potvrdil Garbovy zprávy a dále jim nahlásil

---

⁷³ CAVE BROWN, Anthony, *Bodyguard of lies*, New York 1976, s. 462.

⁷⁴ HESKETH, s. 376.

⁷⁵ CAVE BROWN, s. 464.

pozice II. a VII. sboru a současně podal zprávu o umístění 58. pěší divize.⁷⁶ Aby invazní síly a současně i celá operace působily ještě věrohodněji, provedli Spojenci v rámci *Fortitude North* velmi rozsáhlý radiový klam. Plukovník Macleod si vyžádal od vrchního velitelství spojeneckých expedičních sil velké množství důstojníků a radiových operátorů, kteří byli rozmístěni po celém Skotsku na příslušná stanoviště tak, aby každá jednotka měla své operátory a mohla vysílat kódované zprávy (týkaly se rutinních záležitostí, například: cvičení, školení obsluhy různých zbraní atp.), tak aby je Němci mohli snadno zachytit a dekodovat. Vysílání začalo 22. března roku 1944 a 6. dubna už byla aktivní celá síť. Postupem času tak byla vytvořena fiktivní armáda s vlastním taktickým letectvem, která čítala více než 250 000 mužů a přes 250 obrněných vozidel.⁷⁷ Radiový klam navzdory jeho dobrému systému nebyl tak efektivní, jak Spojenci doufali, protože Němci zkrátka pořádně neposlouchali, respektive ani nemohli, jelikož velká část personálu, která měla na starost odposlech rádiové komunikace, byla přemístěna do Finska, aby zde pracovali proti Rusům.⁷⁸

V březnu byla rovněž spuštěna již několikrát zmíněná operace *Graffham*. Nejprve Britové začali klást Švédsku nejružnější požadavky (například chtěli, aby byl zastaven vývoz kuličkových ložisek do Německa).⁷⁹ Při následné návštěvě Londýna v březnu britský velvyslanec ve Švédsku, Sir Victor Mallet, vysvětlil Bevanovi, že velká část švédské armády byla proněmecká, a že je nepravděpodobné, že by se Švédsko připojilo ke Spojencům. Nicméně diverzní akci schválil. Bevan navrhl, aby Mallet při svém návratu do Stockholmu předložil švédské vládě řadu dalších požadavků. Britové tedy „na oko“ žádali kromě jiného, aby bylo umožněno spojeneckým letadlům doplňovat palivo na švédských letištích a dále chtěli, aby jejich průzkumné jednotky mohly létat přes Švédsko. Celou operaci pak ještě podpořil agent Schmidt, který Němcům ve své zprávě z 25. března sdělil: „*Mallet, britský velvyslanec ve Stockholmu, je nyní v Londýně na zvláštních konferencích (podle mého kontaktu, který Malleta dobře zná). Po intenzivních rozhovorech se tam brzy vrátí. Řekl, že vezme další personál. Můj kontakt věří, že začínají důležitá jednání se Švédskem.*“⁸⁰ Následkem toho pak Němci ve své zpravodajské zprávě, kterou viděl i Hitler, uvedli: „*Ze spolehlivého diplomatického zdroje (Stockholm) 11. dubna 1944: Anglický velvyslanec Mallet, který byl nějakou*

---

⁷⁶ HOWARD, Michael, *Strategic Deception in the Second World War*, New York 1995, s. 116.

⁷⁷ BRUER, William, *Hoodwinking Hitler: The Normandy Deception*, Westport 1993, s. 123.

⁷⁸ KAHN, s. 502.

⁷⁹ LEVINE, s. 175.

⁸⁰ Tamtéž.

dobu v Anglii, po návratu promluvil se zaměstnanci velvyslanectví, který podle prohlášení agenta obsahoval následující pasáž: *Měli vždy dobré vztahy s našimi švédskými přáteli a doufáme, že to tak i zůstane. Ovšem nemůžeme již nečinně pozorovat, jak neutrální země dodává zboží našim nepřátelům, což nám samozřejmě škodí.*⁸¹ Ačkoli je patrné, že Němci tento menší diplomatický klam zaznamenali (na rozdíl od rádiového klamu), neměl na ně žádný větší účinek. Nicméně alespoň *Graffham* podpořil věrohodnost operace *Fortitude North*. Lze tedy tvrdit, že akce byla úspěšná.

Kromě rádiového klamu měl dále pojistit úspěch *Fortitude North* klam fyzický, který se uskutečnil pouze v menším rozsahu, jelikož Spojencům bylo jasné, že Němci nemohou provést průzkum v pro ně tak vzdálené oblasti, a proto na něj nekladli takový důraz. Zároveň Spojenci neměli k provedení fyzického klamu ani dostatek prostředků, jelikož ty byly potřeba k přípravám na opravdovou invazi.⁸² Fyzický klam byl proveden prostřednictvím královského námořnictva, které poslalo své přebytečné lodě do zálivu Firth of Forth, aby vyvolaly dojem, že zde proběhne nalodění jednotek, ke kterému skutečně došlo na přelomu dubna. Královské letectvo pak příležitostně nechalo průzkumné letouny Luftwaffe celou situaci nafotit.⁸³ Zároveň RAF nasimulovala pomocí různých návnad a rádiové komunikace přesun středních bombardérů a podpůrných stíhaček do Skotska.⁸⁴

Prostřednictvím klamných zpráv dvojitých agentů, které doplnil rádiový a fyzický klam, mělo nyní německé vrchní velení ucelený přehled o falešných záměrech Spojenců, kterým nakonec do jisté míry uvěřilo. V reakci na *Fortitude North* Němci v polovině května umístili do Norska další 4 divize. Na konci jara 1944 zde měli 13 divizí, 90 000 námořního a 60 000 leteckého personálu a dále 6000 jednotek SS a 12000 jednotek polovojenského personálu.⁸⁵ Většina těchto sil pak v Norsku zůstala až do konce války.

Koncem května roku 1944 si spojenecká rozvědka uvědomila, že klamné akce ve Skotsku již nemají na Němce žádný větší efekt a zároveň hrozilo, že nepřítel dříve nebo později zjistí, že se jedná pouze o diverzní operaci. Proto SHAEF nařídil Macleodovi, aby *Fortitude North* ukončil. Fiktivní jednotky poté byly na oko

---

⁸¹ LEVINE, s. 176.

⁸² HESKETH, s. 63.

⁸³ BRUER, s. 125.

⁸⁴ HOWARD, s. 116.

⁸⁵ CAVE BROWN, s. 472.

přemístěny ze Skotska do jihovýchodní Anglie, kde se připojily k operaci *Fortitude South*.⁸⁶

5.2 Fortitude South

Stejně jako v případě *Fortitude North* i k provedení *Fortitude South* byli využiti dvojíti agenti, rádiový a fyzický klam. Ovšem narozdíl od *Fortitude North* se jednalo o mnohem komplexnější a rozsáhlejší akci. *Fortitude South* byla rozdělena na dvě fáze. Na fázi před Dnem D, jejímž hlavním cílem bylo přesvědčit Němce, že se Spojenci vylodí v oblasti Pas de Calais (s tím že invaze proběhne 45 dní po útoku v Normandii) a na fázi po Dni D, kdy se Spojenci snažili německé vrchní velení přesvědčit, že úder v Normandii je pouze diverzní akce a skutečná invaze proběhne právě v oblasti Pas de Calais. Pro Spojence bylo klíčové, aby Němci věřili co nejdéle, že přijde druhé vylodění v Pas de Calais a nechali tak zde v rozhodující okamžik své početné tankové zálohy, které by spojeneckým jednotkám v Normandii jistě způsobily velké problémy.

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, část vrchního velení se domnívala, že Spojenci provedou invazi právě v oblasti Pas de Calais, a tak nebylo těžké je přesvědčit, že k tomu skutečně dojde. Bylo tedy potřeba vytvořit věrohodný plán, který by pak byl postupně sdělen Němcům prostřednictvím dvojítych agentů, jejichž zprávy by byly navíc podpořeny sofistikovaným rádiovým, a především spektakulárním fyzickým klamem, který zřejmě nemá v dějinách obdoby. Na plánu *Fortitude South* spolupracovali: podplukovník Roger Hesketh, podplukovník Jervis-Reid (spadal pod CMS) a plukovník John Bevan.

Nejprve byla vytvořena fiktivní invazní armáda, jenž se nazývala 1. skupina armády Spojených států (*the First United States Army Group*, zkráceně FUSAG), která se skládala z 1. kanadské armády a 3. armády Spojených států. Velitelem tohoto útvaru zahrnujícího více než milion mužů byl jmenován generál Geroge Smith Patton, kterého Němci velmi dobře znali a považovali ho za nejlepšího amerického generála. Přišlo jim tedy zcela logické, že právě on bude velet invazní armádě.⁸⁷ Původně byl do čela této falešné invazní síly dosazen generál Omar Bradley, jenže ten se po Dni D již nacházel v Normandii, což by jistě vyvolalo určité podezření, jelikož jednotky 1. skupiny armády Spojených států se měly dle falešného plánu účastnit zejména vylodění v Pas de Calais.

---

⁸⁶ BARBIER, s. 68.

⁸⁷ Tamtéž, s. 83.

Proto byl Bradley nahrazen Pattonem, který v Anglii setrval ještě několik týdnů po invazi.

Skutečná práce Pattona jako fiktivního velitele spočívala hlavně v cestování po jihovýchodní Anglii (kde se jeho neexistující jednotky nacházely). Na pozice pod Pattonem byli dosazeni další skuteční důstojníci, poněvadž bylo známo, že si německá zpravodajská služba vede záznamy o vyšších spojeneckých vojenských představitelích a jmenovat neznámé velitele by tak mohlo vzbudit u Němců podezření, že se jedná o podvrh a celá operace by mohla být ohrožena.⁸⁸

Na rozdíl od *Fortitude North*, kde fyzický klam nehrál tak důležitou roli, ukázal se být téměř životně důležitým pro *Fortitude South*. Jihovýchodní Anglii měli Němci takřka na dohled a mohli zde relativně bezpečně provést letecký průzkum. Bylo by vskutku podivné, kdyby Spojenci neměli v této oblasti žádné jednotky, jestliže zamýšleli útok na Pas de Calais. Tudíž zde postavili rozsáhlá stanová města, ve kterých nikdo nežil. Byly vybudovány nové polní cesty, které nikam nevedly, ovšem ze vzduchu vypadalo, že směřují například k tajným skladům munice, hlavnímu stanu nebo výstupním oblastem. Hojně bylo využíváno gumové nafukovací vybavení, pomocí něhož byly vytvořeny celé tankové divize, různé polní zbraně nebo nákladní auta. V zátokách a přístavech kotvily napodobeniny lodí a vyloďovacích člunů, vytvořené z plátna a dřeva. Poblíž Doveru byla postavena falešná ropná rafinérie a sklad, jež vypadaly tak reálně, že na ně Němci dokonce několikrát zaútočili.⁸⁹ Zcela unikátním se pak stal fyzický klam provedený za tmy. Byly vyrobeny nahrávky motorů letadel, které se poté pouštěly pomocí reproduktorů uprostřed noci. Dále byla například namontována světla z aut na zvláštní vozíky, které pak jezdily po falešných ranvejích a simulovaly vzlet nebo přistávání letadel. Přes den byly na těchto fingovaných letištích postaveny makety různých stíhaček z trubek a plátna. V noci pak byla tato umělá letiště nasvícena pomocí tzv. Q světél (*Q lights*), které se použily také k osvětlení různých napodobenin přístavů a shromaždišť, kterých bylo rámci *Fortitude South* zhotoveno celkem 65 a sloužily hlavně k nalákání německých bombardérů, po jejichž úderu byly vystřeleny světlice a zakládány požáry, jež měly imitovat úspěšné zásahy.⁹⁰

Spojenci v rámci *Fortitude South* dokonce využili i zajatého německého generála Hanse Cramera (veterán z německého Afrikakorps), který byl držen v

---

⁸⁸ BRUER, s. 113.

⁸⁹ Tamtéž, s. 117.

⁹⁰ Tamtéž, s. 114.

britském zajateckém táboře ve Walesu. Když se jeho zdraví začalo náhle zhoršovat, bylo rozhodnuto, že Spojenci generála přesunou do Německa s pomocí švédského Červeného kříže. Na cestě ze zajateckého tábora do Londýna ho doprovázeli dva důstojníci z CMS, kteří ho záměrně vezli kolem skutečných spojeneckých jednotek, které se připravovaly na invazi v Normandii. Jelikož se od roku 1940 nenacházely v Británii žádné značky silnic nebo měst (z obavy že přijde německá invaze), domníval se Cramer, že projíždí jihovýchodní Anglií. Oba důstojníci jeho přesvědčení upevnili a současně mu namluvili, že se jedná o jednotky 1. skupiny armády Spojených států. Následně pak Cramer v Londýně povečeřel s Pattonem a jeho podřízenými. Americký generál zde byl představen jako vrchní velitel 1. skupiny armády Spojených států a předmětem konverzace u jídla bylo Pas de Calais.⁹¹ Jakmile se Cramer dostal do Německa, okamžitě kontaktoval Hitlera a nahlásil mu vše, co na Britských ostrovech viděl.⁹²

Podobně jako u *Fortitude North* i operace *Fortitude South* se nemohla obejít bez rádiového klamu. Stejně jako plukovník Macleod simuloval 4. armádu ve Skotsku, tak dvě jednotky - britská skupina pro bezdrátovou komunikaci č. 5 (*No. 5 Wireless Group*) a americký prapor 3103. signalizačních služeb (*3103rd Signals Service Battalion*) napodobily pohyb formací 1. skupiny armády Spojených států. Celkem zde bylo 17 vysílacích týmů, které se rozmístily na třinácti různých místech v jihovýchodní Anglii.⁹³ Operátoři vysílaly od 24. dubna 1944 a postupem času se jim podařilo vytvořit komunikační síť celé fiktivní invazní armády.⁹⁴

Nejdůležitější funkci opět plnili dvojí agenti, kteří jako u *Fortitude North* předávali německé zpravodajské službě klamné informace. Aby jim Němci skutečně uvěřili, byli v rámci *Fortitude South* využiti agenti, kteří měli největší důvěru Abwehru. Znovu bylo využito služeb agentů Garba (Juan Pujol), Bruta (Roman Czerniawski) a Tříkolky (Dusko Popov). Paradoxně to byly pro ně tři „nejspolehlivější“ zdroje informací o přípravách spojeneckého vylodění. Ústřední roli v předávání klamných zpráv plnil opět Juan Pujol, jehož si Abwehr nesmírně cenil. Během roku 1944 vytvořil společně s Harrisem poměrně velkou síť imaginárních agentů. Skládala se z 27 neexistujících mužů, kteří byli rozmístěni po celém jižním pobřeží Anglie. Každý z nich měl svůj „životní příběh“ a dodával Pujolovi informace, který je následně poslal svému

---

⁹¹ LEVINE, s. 202.

⁹² BRUER, s. 161.

⁹³ LEVINE, s. 189.

⁹⁴ HOWARD, s. 121.

přidělenému kontaktu do Madridu. Tato síť pomocných agentů fungovala zároveň jako dobrá ochrana pro Pujola. Když například Němci zjistili, že informace, kterou jim poslal není pravdivá, jednoduše to mohl Pujol dát za vinu jednomu ze svých agentů a od dané zprávy se tak snadno distancovat.⁹⁵

Pujolovi ve skutečnosti informace dodávalo LCS a *Double Cross Committee*. Kontakt s Madridem udržoval prostřednictvím vysílačky nebo ručně psaných dopisů, které byly adresovány na poštovní schránku v Lisabonu. Pujol s Harrisem rádiem odvíšovali až šest hlášení denně. Mezi lednem a únorem roku 1944 jich poslali zhruba 500. K tomu ještě napsali celkem 315 dopisů (každý měl přes 2000 slov).⁹⁶ Není divu, že Pujola Němci v jeho výkonnosti velmi obdivovali. Později dokonce dostal od Hitlera za své služby i Železný kříž.⁹⁷ Ve svých klamných hlášeních se Pujol zmiňoval především o pohybech, početním stavu a rozkazech spojeneckých invazních vojsk, s důrazem na 1. skupinu armády Spojených států. Pujol Němcům poskytl informace o všech (skutečných i fiktivních) jednotkách, jež se nacházely v Kentu, Sussexu a východní Anglii. Neméně důležitou roli pak sehráli Brutus a Tříkolka, kteří podobně jako Garbo informovali Němce především o umístění jednotek 1. skupiny armády Spojených států. Současně svými hlášeními potvrdili i zprávy od Garba. Velmi tak ovlivnili představu německého vrchního velení o spojenecké invazní síle. Nacisté se domnívali, že Spojenci měli na Britských ostrovech k dispozici celkem 90 divizí.⁹⁸ Ve skutečnosti jich však bylo pouze 44 (20 britských, 23 amerických a jedna francouzská).⁹⁹

Double Cross Committee si uvědomovala, že bude potřeba Němce informovat o nadcházejícím vylodění v Normandii, jelikož by jistě vzbudilo velké podezření, že by si ani náznaku invaze takového rozměru žádný agent nevšiml. Proto přesvědčila vrchní velení, že je třeba vypustit nějaké informace bezprostředně před útokem. Zpráva by měla být podána včas, aby byla důvěryhodná a zároveň se nesměla dostat k Němcům příliš brzy, aby už německé vrchní velení nestačilo zareagovat.¹⁰⁰ Úkolem byl pověřen Garbo, který následně upozornil svého operátora v Madridu, aby zůstal na příjmu, jelikož pro něj bude mít extrémně urgentní zprávu.¹⁰¹ Podání hlášení o přicházející

---

⁹⁵ HARRIS, s. 299.

⁹⁶ LEVINE, s. 194.

⁹⁷ HARRIS, s. 261.

⁹⁸ IRVING, David, *Hitler's war*, New York 1990, s. 638.

⁹⁹ HOWARD, s. 168.

¹⁰⁰ KAHN, s. 513.

¹⁰¹ HARRIS, s. 198.

invazi bylo perfektně načasováno, protože než by bylo dekodováno, následně překódováno a posláno do Berlína, první invazní jednotky by se již vylodily na normandských plážích. Operátor v Madridu však nebyl na příjmu a Garbovu zprávu nezaznamenal včas. Ta byla přijata až v 8:00, kdy už se spojenecké jednotky vylodily na francouzské půdě. Ve své další zprávě Madridu Garbo předstíral hněv a zklamání: „*Jsem velmi znechucen tímto bojem na život a na smrt, nemohu přijmout žádné výmluvy či nedbalost. Nebýt mých ideálů a víry, opustil bych tuto práci.*“¹⁰² Na to Madrid odpověděl: „*Máte naše plné uznání a prosíme vás, abyste nám nadále pomáhal v těchto rozhodujících hodinách v boji o Evropu.*“¹⁰³ Garbo svůj úkol „splnil“ a jeho důvěryhodnost zůstala nedotčena.

Po úspěšném vylodění Spojenců, mohla být zahájena druhá fáze *Fortitude South*, která měla udržet Němce co nejdéle v Pas de Calais, a tak jim zabránit přesunout posily do Normandie. Ráno 6. června podal Brutus Němcům hlášení, v němž se zmiňoval o tom, že 1. skupina armády Spojených států zůstala v jihovýchodní Anglii, což naznačovalo, že pravděpodobně dojde k dalšímu vylodění.¹⁰⁴ Dne 8. června poslal Němcům další zprávu, ve které kromě jiného stálo, že dělicí čára mezi Montgomeryho 21. skupinou armád a Pattonovým útvarem bude zhruba podél řeky Seiny, čímž dával najevo, že 1. skupina armády Spojených států pravděpodobně udeří na Pas de Calais.¹⁰⁵ Ve stejný den Garbo informoval Němce o jednotkách, které se již vylodily v Normandii a byly už Němci identifikovány, tudíž je nijak neohrozil. O den později pak Garbo poslal Němcům pravděpodobně svou nejdůležitější zprávu, jež představovala jakýsi vrchol jeho práce a vlastně i celé operace *Fortitude*: „*Po osobní konzultaci se svými agenty, k níž došlo 8. června, jsem dospěl k názoru, že vzhledem k silným uskupením jednotek v jv. a v. Anglii, které se neúčastní současných operací, jež jsou diverzní povahy a mají poutat zálohy nepřítele, by pak mohlo dojít k rozhodujícímu úderu na jiném místě. Tím bude pravděpodobně Calaiská úžina, hlavně kvůli blízkosti leteckých základů, jež umožní silnou kontinuální vzdušnou podporu. Neustálé letecké bombardování, kterému je Calaiská úžina vystavena, a strategické rozmístění těchto sil dávají tušit, že k útoku dojde v této oblasti, která též nabízí nejkratší trasu pro konečný cíl jejich iluzí, kterým je Berlín.*“¹⁰⁶

---

¹⁰² LEVINE, s. 212.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ HESKETH, s. 199.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 200.

¹⁰⁶ MACINTYRE, Ben, *Operace Double Cross*, Brno 2013, s. 318.

Garbo se následně ve své další zprávě ještě ujistoval, že jeho předchozí hlášení bylo posláno německému vrchnímu velení, protože času bylo málo a on byl přesvědčen že: „*Současný útok v Normandii je pouze past, jejímž cílem je nás donutit narychlo přesunout všechny naše rezervy z Pas de Calais, čehož bychom později litovali.*“¹⁰⁷ Operátor v Madridu shrnul jeho hlášení a dále je poslal do Berlína. V tomto okamžiku sehrálo také štěstí důležitou roli, jelikož ve stejný den Berlín dostal ještě další dvě zprávy, které v podstatě vydláždily cestu pro Garbovo hlášení. V prvním případě se jednalo o zachycenou rádiovou komunikaci mezi Londýnem a belgickým hnutím odporu, na základě které Němci usoudili, že by mohla přijít další invaze. Druhá zpráva, která podpořila Garba, pocházela od Karl-Heinze Krämera, zpravodajského důstojníka ze Stockholmu, ve které stálo: „*Podle informací z jiných zdrojů lze očekávat druhý hlavní útok přes Kanál namířený proti Pas de Calais.*“¹⁰⁸

V reakci na tyto zprávy německé vrchní velení uvedlo do pohotovosti 15. armádu, jejíž jednotky se nacházely v Belgii a v severní Francii. Dále byl zastaven přesun 1. Panzer divize (skládající se z více než 21 000 mužů), regimentu *Grossdeutschland*, 85. pěchotní divize a 16. divize Luftwaffe. Původně byly tyto jednotky poslány na pomoc do Normandie, místo toho však čekaly na další invazi v Pas de Calais. 1. Panzer divize zůstala na místě ještě další týden.¹⁰⁹

Aby byly německé jednotky v Pas de Calais ponechány co nejdéle, měla zajistit poslední fáze operace *Fortitude*. Původní plán počítal s tím, že celá akce by měla pouze zpomalit přísun německých posil do Normandie. To se však později upravilo na úplné zastavení záloh nepřítele. Ovšem velmi brzy narazilo LCS s *Double Cross Committee* na nemalý problém. Některé skutečné jednotky, které byly součástí 1. skupiny armády Spojených států, se nyní přesouvaly do Normandie, což působilo samo o sobě dost podezřele. Současně to dostalo i dvojité agenty do velmi složité situace, jelikož když by nahlásili tento pohyb jednotek, tak by mohli ohrozit výsledek nejen celé diverzní operace ale i samotného vylovení, protože by tím pouze povzbudili Němce v posílení svých vojsk v Normandii. Na druhou stranu by bylo podivné, kdyby předstírali že si žádného přesunu jednotek nevšimli a nic by SD (*Sicherheitdienst*, zpravodajská služba SS v tu dobu již pohltila Abwehr a převzala jeho roli) nenahlásili. A proto zatímco

---

¹⁰⁷ LEVINE, s. 223.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Tamtéž.

probíhalo stěhování spojeneckých jednotek do Normandie, byli Garbo i Brutus dočasně odstraněni ze scény.

Garbo byl odstaven falešným zatčením. Britské i německé zpravodajské služby zajímaly především rakety V-1, se kterými Němci ostřelovali Anglii krátce po spojenecké invazi. Madrid požádal Garba, aby prozkoumal míru poškození způsobeného těmito střelami. Dne 7. července byl Garbo zatčen za to, že „*příliš podezřele dlouho zkoumal poškozené budovy, jež rakety V-1 zasáhly.*“¹¹⁰ Několik dní byl držen ve vazbě a 12. června byl propuštěn. Němci následně nevědomky nahrály do karet Spojencům, když mu nařídili, aby se pro jistotu držel stranou. Mezitím byl jeho kolega Brutus poslán na týden do Skotska. Vrátil se 15. června a začal Němcům posílat zprávy týkající se především reorganizace 1. skupiny armády Spojených států a odeslání některých jednotek z tohoto útvaru do Normandie. Falešný příběh, který se nyní podstrkával Němcům byl, že útok v Normandii neprobíhá dle plánu a je tam tedy potřeba poslat jednotky z Pattonova útvaru, které byly jediné okamžitě k dispozici. Tyto vojska poslané do Normandie pak utvořily nový sbor, jemuž velel generál Omar Bradley. Součástí tohoto příběhu bylo i zbavení Pattona velení 1. skupiny armády Spojených států. Americkému pěti hvězdičkovému generálovi se samozřejmě nezamlouvalo, že jeho jednotkám velel Bradley a na toto téma vedl dlouhou diskuzi z Eisenhowerem, která vyústila v Pattonův přesun ke 3. armádě Spojených států.

Koncem června již Němci pomalu přestávali věřit, že přijde druhá invaze, což bylo patrné i z názoru německého ministra zahraničí Ribbentropa. Dle něj se pravděpodobnost druhého útoku „*prudce snížila*“¹¹¹ Skepticismus k dalšímu spojeneckému úderu se odráží i v souhrnu zachyceného materiálu LCS, který zaznamenal německé stanovisko z 20. července, v němž kromě jiného stálo: „*Nelze vyloučit možnost nepřátelského útoku severně od Seiny, nicméně Spojenci možná upustili od záměru zřídit další předmostí v této oblasti.*“¹¹² V reakci na to Garbo ve svých dalších zprávách Němcům objasňoval, proč již neproběhla druhá invaze. Dle svého důvěryhodného zdroje ze zásobovací služby americké armády původně mělo dojít k útoku na Pas de Calais 40 dní po vylodění v Normandii. Odložení prý zapříčinila reorganizace 1. skupiny armády Spojených států a rovněž vzájemné soupeření Britů a Američanů o slávu. Montgomery byl přesvědčen, že jeho počínání v Normandii by

---

¹¹⁰ LEVINE, s. 228.

¹¹¹ Tamtéž, s. 231.

¹¹² Tamtéž.

mělo být zapsáno v historii jako hlavní operace, zatímco Američané se zoufale snažili snížit míru důležitosti invaze v Normandii výsadkem v Pas de Calais, který by dopomohl Spojencům k velkolepému ukončení války. Dále Garbo hlásil, že tento spor nakonec vyhrál Montgomery, který přesvědčil Eisenhowera, aby mu poslal další jednotky do Normandie a pomohl mu tak zajistit jeho těžce získané předmostí, které umožní Spojencům dále postupovat na jih a západ Francie.

O tři dny později, tedy 30. srpna 1944 Garbo ukončil operaci *Fortitude*. Ve svém finálním hlášení Madridu oznámil, že dle jeho zdrojů byl útok na Pas de Calais s jednotkami 1. skupiny armády Spojených států definitivně zrušen.¹¹³

---

¹¹³ LEVINE, s. 231.

6. Hodnocení operace Fortitude

Je velmi obtížné odhadnout do jaké míry se projevil efekt operace *Fortitude North*, jelikož Adolf Hitler byl posedlý obranou Skandinávie a Severního moře, a tak je velmi pravděpodobné, že by do tohoto prostoru přemístil značnou část svých sil i kdyby Spojenci *Fortitude North* neprovedli. Nicméně je nesporné, že tato klamná akce alespoň na plno otestovala systém *Double Cross*, který ve své první zkoušce obstál na výbornou. Současně si dvojí agenti během *Fortitude North* zvýšili důvěru u Abwehru, čehož bylo později využito v průběhu operace *Fortitude South*.

V zachycené rádiové komunikaci z 6. dubna 1944 japonský námořní atašé došel k závěru, že Němci předpokládali, že Spojenci provedou menšími oddíly několik nájezdů na norské pobřeží, jejichž cílem bude přerušit komunikace mezi severní a jižní částí země. V hlášení z 16. května 1944 uvedl japonský velvyslanec v Berlíně, že Němci věřili, že jednotky umístěné ve Skotsku jsou určeny k diverznímu útoku na Norsko, z čehož je tedy patrné, že německému vrchnímu velení bylo jasné, že primární cílovou oblastí invaze Spojenců bude Francie a jakýkoli úder na Norsko bude pouze sekundární operací.¹¹⁴ *Fortitude North* nebyla tolik efektivní, jak si Spojenci přáli, nicméně donutila Hitlera zde ponechat poměrně velkou část své armády až do konce války. Lze pouze odhadovat kolik bylo zachráněno spojeneckých a německých životů pouze tím, že tyto jednotky nebyly nasazeny ve Francii nebo Německu.

Zajímavé jsou také rozdílné reakce jednotlivých důstojníků, kteří se na této diverzní operaci podíleli. Například člen LCS Dennis Wheatley tvrdil, že šlo o jednu z nejlepších diverzních operací, jež byla v průběhu války provedena. Úspěch *Fortitude North* uznal i generál Eisenhower, který ve svém dopise z 18. června 1944 adresovaný tehdejšímu ministrovi války Spojeného království siru Jamesi Griggovi uvedl kromě jiného, že celá akce velmi pomohla zejména v rané fázi operace *Overlord*.¹¹⁵ Naopak podplukovník Roger Hesketh z Ops B později napsal: „Ačkoli byla *Fortitude North* úspěšnou klamavou akcí, neměla žádný vliv na průběh války.“¹¹⁶

Mnohem důležitější roli pak měla druhá část této největší diverzní akce všech dob a sice *Fortitude South*, jejíž význam a úspěch je naprosto nesporný, což lze nejlépe popsat z německého úhlu pohledu. Dne 29. května roku 1944 provedl německý polní maršál Gerd von Rundstedt vlastní analýzu situace, k níž využil veškeré dostupné zpravodajské informace, na jejichž základě došel k závěru, že hlavním cílem spojenecké

---

¹¹⁴ LEVINE, s. 179.

¹¹⁵ BARBIER, s. 69.

¹¹⁶ LEVINE, s. 179.

invaze bude Pas de Calais. Následujícího dne Hitler uvedl ve své zprávě japonskému velvyslanci generálovi Hiroshimu Baronu Oshimovi, že Spojenci mají k dispozici ve Velké Británii 90 divizí včetně osmi divizí parašutistů (ve skutečnosti jich bylo pouze 44). Dále konstatoval, že nepřítel možná provede menší operace v Normandii nebo Holandsku, nicméně hlavním spojeneckým cílem bude Pas de Calais.¹¹⁷

Zdaleka ne všichni němečtí velitelé však falešnému příběhu operace *Fortitude* věřili nebo na ně minimálně neměl takový efekt. Například polní maršál Erwin Rommel, který na základě své analýzy došel k závěru, že se Spojenci pravděpodobně vylodí v Normandii, což koncem května nahlásil do Berlína: „Z pohledu Spojenců je nepochybně úkolem číslo jedna dostat se na břeh, což je v námi dobře chráněné oblasti Pas de Calais prakticky nemožné. Naopak stěží opevněná Normandie je pro nepřítele téměř ideálním místem pro vylodění.“¹¹⁸ Rommel si rovněž všiml, že průzkumné lety byly relativně snadno prováděny nad jihovýchodní Anglií, ovšem jakmile se německá letadla pokusila letět dále na západ byla okamžitě zahánána pryč.

V průběhu následujících dní proto žádal o okamžitý přesun 12. divize SS Panzer, Panzer Lehr a 21. Panzer divize společně s 24. brigádou Nebelwerferů (šesti hlavnové raketometry) z týlové oblasti do předních pozic, aby podpořily jednotky v Normandii. Na štěstí pro Spojence Rommelově žádosti nebylo vyhověno, což měla na svědomí nejen operace *Fortitude*, ale i neshody týkající se způsobu obrany Francie. Protože místo nadcházející spojenecké invaze dosud nebylo známo, chtěl Rundstedt držet své zálohy dál od pobřeží odkud by mohly být později nasazeny, kde bude potřeba. Naproti tomu Rommel věděl, že Spojenci musí být zastaveni už na plážích. Rovněž si ze svých zkušeností ze severní Afriky uvědomoval, že spojenecké letectvo velmi ztíží ne-li úplně znemožní přesun německých záloh k místu vylodění.¹¹⁹

I když Rommel správně předvídal, kde spojenecké vylodění proběhne, nevěděl však (stejně jako zbytek německého vrchního velení) kdy k němu dojde. V tom také trochu pomohlo Spojencům nepříznivé počasí, které sice nebylo pro vylodění vhodné, nicméně jim zajistilo moment překvapení. Němci v žádném případě nepředpokládali, že by vylodění mohlo proběhnout za tak špatných podmínek a někteří velitelé si vzali dokonce volno. Rommel dostal souhlas od vrchního velení navštívit svou rodinu v Heerlingenu, odkud měl později odjet na konferenci s Hitlerem do Berteschgadenu.

---

¹¹⁷ DONOVAN, Michael, *Strategic Deception: Operation Fortitude*, Carlisle 2002, s. 13.

¹¹⁸ BREUER, s. 183.

¹¹⁹ DONOVAN, s. 14.

Velitel 7. armády generálplukovník Friedrich Dollman odjel do Rennes a velitel prvního tankového sboru SS Dietrich se nacházel v Bruselu.¹²⁰

Ráno 6. června 1944 se Spojenci vylodili v Normandii, a především díky operaci *Fortitude South* Hitler i vrchní velení věřili, že se jedná pouze o diverzní akci, na kterou tak dlouho čekali. Německý vůdce proto v průběhu následujících dní zamítl několik žádostí o posílení Normandie (jednotkami z Bretaně). Dne 20. června Rusové spustili svou letní ofenzivu (operace *Bagration*), jenž odklonila Němcům další možné posily, které Rundstedt doufal, že získá pro obranu Francie. V tu dobu se již i on domníval, že se žádné další vylodění konat nebude, a proto žádal o povolení přesunout většinu divizí 15. armády do Normandie. Vrchní velení jeho žádost zamítlo, protože bylo stále přesvědčené, že Spojenci provedou druhou invazi, tudíž byla 15. armáda ponechána v Pas de Calais.¹²¹

Dne 8. července Hitler vydal prohlášení, ve kterém mimo jiné stálo: „*Nepříteli se se podařilo přistát v Normandii a velmi rychle obsadit poloostrov Contentin. Navzdory velkému riziku se nepřítel pravděpodobně pokusí o druhé vylodění v prostoru, kde se nachází 15. armáda.*“¹²² Z toho je patrné, že ještě měsíc po Dni D Němci očekávali příchod další invaze. Generál Eisenhower doufal, že německá 15. armáda zůstane v Pas de Calais alespoň dva dny po vylodění. *Fortitude South* tak velmi předčila svá očekávání. Především díky výborné spolupráci LCS, *Double Cross Committee* a MI 5 se jednotky 15. armády nehnyly z místa po daleko delší dobu. Týden po Dni D přesunuli Němci do Normandie pouze jednu divizi.¹²³

Fortitude South tak Spojencům umožnila poměrně snadné provedení invaze s relativně nízkými ztrátami. Následně získala spojeneckým jednotkám celkem dost času k vybudování a zajištění předmostí. Úspěch celé diverzní operace asi nejlépe vystihuje generál Bradley v dopise adresovaném Eisenhowerovi: „*Operace Fortitude byla zodpovědná za udržení minimálně 20 divizí v Pas de Calais během prvních klíčových měsíců invaze. Nepřítel byl donucen uvěřit a reagovat na rozsáhlé množství nepravd, přičemž tou největší lží bylo, že operace Neptun je pouze předehra k daleko větší invazi v Pas de Calais. Nejlépe lze účinnost této dezinformace spatřit v počínání*

---

¹²⁰ HUBÁČEK, s. 288.

¹²¹ Tamtéž, s. 290.

¹²² DONOVAN, s. 15.

¹²³ LEVINE, s. 225.

*německého vrchního velení, které bylo paralyzováno nerozhodností, jelikož stále věřilo, že by se mělo obávat více než invaze v Normandii toho, co přijde v Calais.*¹²⁴

---

¹²⁴ DONOVAN, s. 16.

7. Závěr

Během roku 1943 utrpěly německé síly řadu těžkých porážek v Rusku, Středomoří a Atlantiku. Když Hitler v listopadu vyhlásil směrnici číslo 51 nařizující vrchnímu velení posílit Atlantický val, Německo již nemělo sílu bránit své rozsáhlé území v západní Evropě. Vůdce si toho byl vědom, ale místo soustředění svých sil ve Francii je rozptýlil od Severního mysu až k Pyrenejím. V březnu roku 1944, kdy Wehrmacht postrádal zdroje k splnění směrnice č. 51 a k adekvátnímu opevnění Lamanšského pobřeží, kde se očekával příchod hlavní spojenecké invaze, měl tucet divizí rozmístěných v Norsku a dalších pět v Dánsku. Podle generála Alfreda Jodla to byl minimální počet vojáků potřebný k zabezpečení Skandinávie proti útoku, který Hitler očekával, že Spojenci provedou souběžně s invazí ve Francii. Paradoxně to, čeho se Hitler nejvíce obával, dodalo LCS ve formě operace *Fortitude*.

Operace *Fortitude* byla pravděpodobně nejrozsáhlejší, nejkompexnější a nejúspěšnější diverzní operací, které se odehrály během druhé světové války. Velmi imponantním aspektem celé akce byla zcela jistě součinnost všech prvků (hlavně systém *Double Cross*, rádiový a fyzický klam). Kromě LCS na tom mělo nepochybně velkou zásluhu také *Double Cross Committee* a MI 5, které především koordinovaly dvojité agenty a dohlížely na to, jaké zprávy budou německým zpravodajským službám posílány a kdy (načasování také hrálo velmi důležitou roli). Britští zpravodajci tak využili své úplné kontroly nad Abwehrem, kterou si zajistili hned v prvním roce války, kdy pozatýkali všechny německé agenty, jež Abwehr do Velké Británie poslal a některé dále využili jako dvojité agenty, pomocí kterých se později posílali Němcům klamně zprávy a hlášení. Následně Britové ještě prolomili německý šifrovací systém, čímž získali kompletní převahu nad Abwehrem. Spojenci tak mohli ze zachycené německé komunikace například zjistit, jak moc jejich falešným zprávám německé vrchní velení důvěřuje. Věrohodnost klamných hlášení navíc ještě podpořil rádiový a fyzický klam. Velmi důležitou roli sehrálo i spojenecké letectvo, které bylo využito zejména v rámci *Fortitude South*: „*Na každý průzkumný let Normandií připadaly dva lety nad Calaiskou úžinou a za každou tunu svržených na pobřežní baterie západně od Le Havru byly dvě tuny svrženy na baterie severně od něj.*“¹²⁵ Rovněž kontrolovalo německý letecký průzkum. Někdy Spojenci záměrně nechali průzkumná letadla Luftwaffe nafotografovat oblast jihovýchodní Anglie, kde se nacházely například celé tankové divize vytvořené z plátna a dřeva a velká stanová města, ve kterých nikdo nežil. Tímto fyzickým klamem,

---

¹²⁵ HUBÁČEK, s. 146.

jenž oživil fiktivní invazní spojeneckou armádu a kooperací ostatních klamných nástrojů Spojenci dokonale zmátli německé vrchní velení, které na základě informací od svých zpravodajských služeb chybně rozmístilo a následně v rozhodující moment ponechalo značnou část své armády v Norsku a v oblasti Pas de Calais.

Poslední fáze operace *Fortitude* se pak postarala o to, že v klíčový okamžik německé vrchní velení nezareagovalo správně a včas. Tankové zálohy, jejichž podporu Němci v Normandii urgentně potřebovali, byly drženy v oblasti Pas de Calais, kde marně čekaly na další spojenecký úder. Ústřední roli během celé operace *Fortitude* sehrál Juan Pujol, alias Garbo, který Němcům mezi lednem a květnem roku 1944 poslal Němcům neuvěřitelné množství klamných informací, za což později obdržel vyznamenání jak od Britů, tak paradoxně i od Němců. Vrcholem Pujolovy práce a vlastně i celé diverzní operace byla nepochybně jeho zpráva z 9. června 1944, která označila vylodění v Normandii za klamné s tím, že se bude konat druhá invaze v Pas de Calais. Pujol až do srpna 1944 nepřestával Němce zásobit klamnými informacemi, což zapříčinilo pozdní nasazení německých rezerv. Až 30. srpna 1944 Pujol operaci *Fortitude* svým posledním hlášením definitivně ukončil. Je pozoruhodné, že Němci až do konce války nezjistili, že byli nepřitelem oklamáni. Operace *Fortitude* tak velmi usnadnila Spojencům vylodění a následné vytvoření a zajištění předmostí, což bylo velmi důležité pro další spojenecké tažení.

8. Seznam použité literatury

AMBROSE, Stephen, *D-Day June 6 1944*, New York 1995.

AMBROSE, Stephen, *Eisenhower: Soldier, General of the army, President-elect 1890-1952*, New York 1983.

BARBIER, Marry, *D-day Deception: Operation Fortitude and the Normandy Invasion*, Santa Barbara 2007.

BREUER, William, *Hoodwinking Hitler: The Normandy Deception*, Westport 1993.

CAVE BROWN, Anthony, *Bodyguard of lies*, New York 1976.

CHURCHILL, Winston, *The Second World War: Closing the Ring*, Boston 1951.

CROWDY, Terry, *Deceiving Hitler: Double Cross and Deception in World War II*, Oxford 2008.

DAVIES, Norman, *Evropa ve válce: 1939-1945: žádné jednoduché vítězství*, Praha 2007.

DONOVAN, Michael, *Strategic Deception: Operation Fortitude*, Carlisle 2002.

EISENHOWER, Dwight, *Invaze do Evropy*, Praha 1994.

HARRIS, Tomas, *GARBO: The Spy Who Saved D-Day*, Toronto 2004.

HESKETH, Roger, *Fortitude, the D-Day Deception Plan*, New York 2000.

HEYWARD, James, *Double agent snow*, London 2013.

HINSLEY, Harry, *British Intelligence in the Second World War*, Cambridge 1993.

HOLT, Thaddeus, *The Deceivers: Allied Military Deception in the Second World War*. New York 2005.

HOWARD, Michael, *Strategic Deception in the Second World War*, New York 1995.

HRBEK, Jaroslav, HRBEK, Ivan, *Vítězství přichází z moře*, Praha 1999.

HUBÁČEK, Miloš, *Invaze*, Praha 1984.

IRVING, David, *Hitler's war*, New York 1990.

KAHN, David, *Hitler's Spies*, New York 1978.

KOZACUK, Wladuslaw, *Enigma, How the German Machine Cipher Was Broken, and How It Was Read by the Allies in World War Two*, Lanham 1984.

LEVINE, Joshua, *Operation Fortitude: the Story of the Spy Operation that Saved D-Day*, London 2011.

MACINTYRE, Ben, *Operace Double Cross*, Brno 2013.

McNEILL, William, *America, Britain and Russia: Their cooperation and conflict 1941–1946*, New York 1953.

NÁLEVKA, Vladimír, *Druhá světová válka*, Praha 2003.

POWASKI, Ronald, *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901–1950*, Westport 1991.

SAUNDERS, Tim, *Dieppe: operation Jubilee – Channel ports*, Barnsley 2005.

9. Resumé

The aim of this work is to describe the operation Fortitude, which was the most complex and extensive deception operation which occurred during the second world war. Its primary objective was to convince the Germans that the main Allied invasion will take place in Norway (Stavanger and Narvik) and in the Pas de Calais area. Because of that, Fortitude was divided into two sub-plans - Fortitude North and Fortitude South.

Thanks to very good cooperation of the Double Cross system, wireless and physical deception, the operation was quite unique and successful. Its success was very important for the actual Normandy invasion (operation Overlord). Probably only thanks to fabricated news and reports that were sent by MI5's controlled double agents to Abwehr (german secret service) and due to wireless and very original physical deception, the german tank divisions weren't used in crucial moment against the allied attack in Normandy. And so the Allies could relatively easily conquer the beaches and then establish and hold the beachhead.